



Viisaudenhampaan poisto

Päivitetty 9.6.2020

Viisaudenhampaat puhkeavat yleensä 19–20 vuoden iässä, eikä puhkeaminen juurikaan enää etene 25. ikävuoden jälkeen. Osittain puhjenneet viisaudenhampaat, jotka eivät asentonsa vuoksi pääse puhkeamaan kunnolla, suositellaan poistettaviksi 25 vuoden ikään mennessä.

Aina puhkeamatonta viisaudenhammasta ei tarvitse poistaa: jos röntgenkuvalla on varmistettu, että hammas on kokonaan luun sisällä, siinä ei ole tulehdusta eikä potilaalla ole mitään oireita, ei viisaudenhammasta tarvitse poistaa.

Miten viisaudenhammas oirehtii?

Yleisimpiä oireita, joiden takia viisaudenhammas poistetaan, ovat kipu ja särky, turvotus, paha maku tai haju suussa, märkävuoto, ongelmat suun avaamisessa, leuan puutuminen ja kuume. Joskus kipu saattaa tuntua jopa korvakipuna.

Hammaslääkäri voi myös ehdottaa oireetoman viisaudenhampaan poistoa jo etukäteen, kun odotettavissa on ongelmia kyseisen hampaan suhteen. Tällöin puhutaan ennakoivasta poistosta.

Poistolle saattaa olla myös jokin muu syy, kuten oikomishoito, implantin suunnittelu naapurihampaan kohdalle, leukojen alueelle tuleva sädehoito tai hampaan tulehduspesäkkeen poisto jonkin muun sairauden takia.

Tutkimukset

Kun potilas menee lääkäriin viisaudenhampaaseen liittyvien ongelmien takia,

lääkäri tutkii kaikki 4 viisaudenhammasta, vaikka potilas valittaisikin vain yhtä.

Hammaslääkäri tutkii suunpohjan ja suulaen, viisaudenhampaan kohdalla oleva ikenen ja mahdollisen märkävuodon. Lentaskumittarilla tarkistetaan viisaudenhampaan ja viereisen hampaan tila, tunnustellaan piilossa olevan viisaudenhampaan yhteys suuonteloon ja tutkitaan purenta. Ulkoisessa tutkimuksessa kiinnitetään huomiota kasvojen turvotukseen, suun avautumiseen ja suurentuneisiin kaulan imusolmukkeisiin.

Viisaudenhampaan poistoa varten tarvitaan lisäksi tuore ja hyvälaatuinen röntgenkuva. Panoraamatomografia on hyvä peruskuvauksessa, jossa kaikki hampaat näkyvät. Lisätutkimuksena saatetaan tarvita myös kartiokeilatietokonetomografiaa (KKTT).

Eniten ongelmia aiheuttavat alaviisaudenhampaat, jotka eivät mahdu puhkeamaan kunnolla

Kun viisaudenhammas on näkyvässä vain osittain, ikenen ja hampaan väliin jää syvä tasku, jonka puhdistaminen on mahdotonta. Tästä seuraa viisaudenhampaan tavallisin ongelma: hammasta ympäröivän ikenen tulehdus eli perikoroniitti.

Tulehdus ei parane muuten kuin poistamalla hammas. Jos hampaan poisto ei jostakin syystä kyseisellä hetkellä ole mahdollista, aluetta voidaan puhdistaa ja käsitellä apteekista saatavalla klooriheksidiinillä. Kun tilanne on rauhoittunut, hammas poistetaan.

Missä viisaudenhammas poistetaan?

Hampaan poiston vaikeus määrittää sen, missä poisto tehdään. Suomessa suurimman osan viisaudenhampaiden poistoista tekee peruskoulutettu hammaslääkäri, ja ne tehdään perusterveydenhuollossa.



Vaativimmat tapaukset hoitaa suu- ja leuka-kirurgian erikoishammaslääkäri. Joissakin tapauksissa toimenpide joudutaan tekemään sairaalassa.

Tarvitaanko antibioottia?

Jos poistettavaan hampaaseen liittyy selkeä tulehdus tai toimenpide on vaativa, tulee harkita antibioottihoitoa. Lääkitys annetaan suurena kerta-annoksena noin tunti (30–90 minuuttia) ennen hampaan poistoa.

Useimmiten ennalta annettu kerta-annos on riittävä. Hammaslääkäri arvioi mukaan antibioottikuuria voidaan tarvittaessa jatkaa vielä 2–5 päivää leikkauksen jälkeen.

Hampaan poistosta toipuminen

Potilas voi edistää toipumistaan omalla hoidolla huomattavasti:

- On erityisen tärkeää varoa haavaa kaikin tavoin.
- Välittömästi hampaan poiston jälkeen ei saa syödä tai juoda kolmeen tuntiin tai niin kauan kuin puudutus kestää.
- Kylmähaude (vaikkapa pakaste-vihannespussi) voi vähentää jälkioireita, kuten kipua, turvotusta ja verenvuotoa.
- Tupakointia tai nuuskan käyttöä ei suositella haavan paranemisen aikana.
- Katso tarkat [jälkihoito-ohjeet](#).

Tavallisesti kipu on kovinta 6–8 tuntia poistosta ja häviää muutamassa päivässä. Jälkivuoto tyrehtyy yleensä leikkauspäivänä, mutta pientä vuotoa ja veren makua suussa voi olla useamman päivän ajan. Turvotus kehittyy hitaasti, on suurimmillaan 1–2 vuorokauden kuluttua ja häviää noin viikossa.

Yleensä viisaudenhampaan poiston jälkeen tarvitaan särkylääkettä. Tavalliset särkylääkkeet, kuten ibuprofeeni ja parasetamoli, lievittävät kipua hyvin. Myös koksibiryhmän

särkylääkkeet ovat tehokkaita, mutta niiden kohdalla tulee huomioida mahdolliset haitta-vaikutukset.

Ongelmia leikkauksen jälkeen?

Joka kymmenennelle potilaalle tulee jotakin ongelmia poiston jälkeen. Tavallisimmin kyseessä on hammaskuopan tulehdus (alveoliitti), joka alkaa kovalla kivulla noin 3. päivänä poistosta. Tällöin, tai jos kuume nousee korkeaksi, verenvuoto ei tyrehytä tai lääkkeet aiheuttavat haittavaikutuksia, tulee ottaa yhteyttä hoitopaikkaan tai lähteä päivystykseen.

Joskus harvoin alaviisaudenhampaan poiston yhteydessä saattaa tulla hermovaurio (tunnottomuus alahuulessa tai kielen reunassa). Useimmiten tämä menee ohi, ja tunto palautuu muutamassa viikossa.

Tekijät

Potilasversion tekstin on Lääkäriseura Duodecimin [Käypä hoito -suosituksen](#) pohjalta päivittänyt potilasversioista vastaava toimittaja **Kirsi Tarnanen**. Tekstin ovat tarkistaneet Käypä hoito -työryhmän puheenjohtaja, professori, leukakirurgian erikoislääkäri, ylilääkäri **Hanna Thorén** Turun yliopistosta ja TYKS:stä ja Käypä hoito -toimittaja, parodontologian erikoishammaslääkäri **Marja Pöllänen** Suomalaisesta Lääkäriseurasta Duodecimista.

Vastuun rajaus

Käypä hoito- ja Vältä viisaasti -suositukset ovat asiantuntijoiden laatimia yhteenvetoja yksittäisten sairauksien diagnostiikan ja hoidon vaikuttavuudesta. Ne eivät korvaa lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen omaa arviota yksittäisen potilaan parhaasta mahdollisesta diagnostiikasta, hoidosta ja kuntoutuksesta hoitopäätöksiä tehtäessä.